

Normandian rannikolla

29.10.2026 12.00

6.6.1944 lienee eräs maailmanhistorian kuuluisimmista päivämääristä. Tuona varhaisena tiistaiaamuna alkoi massiivinen operaatio Overlord, joka muutti dramaattisesti toisen maailmansodan kulun.

Teksti ja kuvat: MARKKU JALONEN

Ensin Normandiaan iskettiin voimakkaalla laivaston tykkitulella ja sitten pudotettiin maahanlaskujoukkoja, joista monet epäonnekseen harhautuivat kohteestaan tai hukkuivat pelloille ja niityille, joille oli laskettu vettä patoaltaista.
Auringon noustessa alkoi maihinnousuveneiden rynnäkkö rannikolle. Valtava joukko miehiä ja muutama panssarivaunu rantautuivat hiekalle korkeiden töyräiden eteen. Rannalle rakennetut esteet, miinat ja saksalaisten raivoisa vastustus aiheuttivat sen, että ennen kuin päivä oli puolessa, makasi rannalla tuhansia kuolleita miehiä. Mutta valtava materiaali- ja miesylivoima oli liittoutuneiden puolella ja niin saatiin sillanpääasema pidettyä, vaikkakin raskain menetyksin.

Koskaan sotaa ei ole syytä mitenkään ihannoida, mutta tässä toisen maailmansodan tärkeimmäksi sanotussa taistelussa on runsaasti erikoisia yksityiskohtia sekä sattumia, jotka kertovat mielenkiintoisen palan historiaa.

Saksa oli tehnyt vuonna 1941 Napoleonin lailla kohtalokkaan sotaretken Neuvostoliittoon, josta tultiin takaisin häntä koipien välissä. Noin 850 000 sotilasta oli menetetty ja tammikuussa 1942 peli alkoi olla pelattu. Kurskin taistelussa 1943 oltiin jo pahasti alakynnessä. Niinpä liittoutuneet olivat alkaneet pohtia maihinnousua miehitettyyn Ranskaan Saksan heikennyttyä merkittävästi.

Saksalaiset olivat rakentaneet erilaisia linnoitusjärjestelmiä käsittämättömän pitkälle matkalle aina Norjasta Normandiaan. Maihinnousua tiedettiin odottaa, mutta sen arveltiin tapahtuvan kanaalin kapeimmalla kohdalla.

Liittoutuneet hyödynsivät ajatusmallia. Suuri joukko saksalaisten vakoojia oli saatu kiinni ja heidät oli pakotettu lähettämään valetarinaa tukevia viestejä. Samalla Britteinsaarille, vastapäätä pas-de-Calais'ia oli rakennettu aidon näköinen sotilastukikohta. Taloja oli runsaasti, kuten myös ammuslaatikoita, tykkejä ja harjoituskenttiä. Kaikki rakenteet olivat aidonnäköisiä, mutta puusta ja pahvista tehtyjä. Miehiä oli alueella noin pataljoonan verran, mutta välillä haalittiin iso joukko siviilejä ja kodinturvajoukkojen jäseniä, jotka vaihtoivat univormuja, kuljeskelivat siellä täällä ja toisinaan jopa äkseerasivat.
Vastapuolen tiedustelu vakuuttui oikeasta armeijasta lähellä Calais'ia.

Dwight Eisenhower, joka oli liittoutuneiden komentaja yhdessä **Bernard Montgomeryn** kanssa, pohti oikeaa päivämäärää. Ranta oli pitkä juosta varsinkin silloin, kun oli laskuvesi. Kesäkuun alkupäivinä olivat oikeat joukot asemissa odottaen hyökkäyskäskyä. Paha myrsky oli estänyt kesäkuun kolmanneksi päiväksi suunnitellun rantautumisen. Mutta yllättävä tieto saavutti komentajat, 6. kesäkuuta olisi hieman tyynempää ja täysikuu. Tämä oli ainoa päivä, jolloin suurimittainen operaatio voitiin saattaa alkuun. Seuraavaksi päiväksi oli taas ennustettu kovaa tuulta.

Englannin tiedustelupalvelu lähetti viestin Ranskan vastarintaliikkeelle runomitalla. Samoihin aikoihin eräs saksalainen sotilas oli ampunut kirjekyyhkyn, jolla oli maihinnousua koskeva viesti jalassaan. Tätä ei kuitenkaan noteerattu, sillä saksalaisupseerit halusivat pelata rauhassa sotapelejään. He eivät aavistaneet, kuinka lähellä oikea sota olisi.

Lisäksi sattuma korjasi lisää satoa. **Gerd von Rundstedt** oli Normandian ja länsirintaman ykkösmies, mutta todellinen strategi oli sotamarsalkka **Erwin Rommel**. Juuri päivää ennen operaation alkua Rommel oli matkustanut vaimonsa syntymäpäiville. Kun maihinnousu alkoi, hän oli Berliinissä ja ikään kuin tämä ei olisi ollut tarpeeksi, ei **Adolf Hitleriä** saanut tuona aamuna herättää, sillä hän oli kärsinyt päänsärystä edellisenä iltana, ottanut lääkettä ja mennyt nukkumaan. Muun muassa näistä syistä ei apujoukkoja saatu riittävän nopeasti mobilisoitua Normandiaan. Lisäksi mielipide-erot olivat aiheuttaneet sen, että apuun tulevat panssarijoukot olivat syvällä sisämaassa.

Kello 5.10 aamulla *hms Orion ampui ensimmäisen laukauksen, johon saksalaisten 155 millimetrin haupitsi vastasi. Se hiljennettiin täysosumalla. Tämä oli merkki kaikille joukoille. Varsinainen maihinnousu alkoi kello 7.25

Rantautumisalue oli jaettu viiteen osaan ja hyökkäyskohteet olivat Omaha Beach, Juno Beach, Sword Beach, Utah Beach sekä Gold Beach. Lähes 4000 maihinnousualusta miehineen lähti kohti rantakaistaletta.

Taistelutantereita katsoessa ei voi kuin ihmetellä miesten päättäväisyyttä ja rohkeutta. Vihollisen bunkkerit ja konekivääripesäkkeet sijaitsivat parhaimmillaan vähän yli 30 metriä korkeiden töyräiden päällä, jonne piti saada köydet kiinni ja miehet ylös. Helpommin sanottu kuin tehty, kun tulta tulee kohti taivaan täydeltä. Point du Hoc'issa liittoutuneiden joukot menettivät yli puolet vahvuudestaan kiivetessään kohti saksalaisten asemia.

Ensimmäisen päivän päättyessä oli pelkästään Omaha Beachille kaatunut yli 5000 miestä. Lisäksi Sherman DD panssarivaunut, joiden piti pystyä etenemään myös vedessä, eivät täyttäneet odotuksia, vaan niistä moni upposi miehistöineen. Mutta kun päivä oli painumassa iltaan, oli rannikolle saatu noin 25 000 sotilasta.

Seuraavina päivinä saatiin paikalle Englannissa rakennettuja ponttonilaitureita sekä siltoja, joita pitkin saatiin maihin lisää raskaampaa kalustoa; panssarivaunuja, tykistöä ja ennen kaikkea huoltojoukkoja. Laitureita näkyy ruostumassa rannikolla ja suurimmat löytyvät Arromanchesin kaupungin lähistöltä. Myöhemmin paikalle hinattiin kaksi Englannissa koottua keinotekoista satamaa koodinimeltä *Mulberry*.

Kesäkuun 16. päivänä puhkesi pahin myrsky 30 vuoteen tuhoten toisen satamista. Silti kesäkuun lopussa oli Ranskassa jo yli miljoona liittoutuneiden miestä. Saksalaiset aloittivat perääntymisen. Ensimmäinen kylä, joka vallattiin, oli nimeltään Sainte-Mère-Église. Kaupungin kirkon torniin takertunut John Steele riippuu siellä edelleenkin muistona omituisten sattumien sarjasta.

Maanalaisia käytäviä pitkin pääsi ammusvarastolle sekä majoitustiloihin.

Vanhoja ponttilaitureita Arromanches'in rannalla.

Kirkkoa vastapäätä on pieni museo, jossa harvinainen maihinnousujoukkojen käyttämä liitokone on nähtävillä. Siellä on myös puinen laskuvarjohyppääjä, joita liittoutuneet käyttivät hämäyksen vuoksi laskuvarjojoukkojen hyökkäyksen aikana. Kaupungintalon edessä on ensimmäinen kilometritolppa merkkinä siitä, mistä kaikki alkoi. Samanlaisia punavalkoisia pylväitä näkee teiden varsilla sekä pelloilla matkalla sisämaahan. Pylväät kertovat joukkojen kunakin päivänä etenemän matkan.

D-Dayn historia on pitkä ja poimuileva. Se on läsnä vuosien jälkeen käsin kosketeltavana ja paikoin järkyttävinä muistoina sodan hulluudesta. Tapahtumien kulkuun voi tutustua opastetulla retkellä tai omin päin vuokra-autolla.

Liittoutuneiden pääkohteena oli Caenin kaupunki. Cherbourg oli vahvasti linnoitettu eikä sinne alussa edes pyritty. Eteneminen oli vaikeaa, sillä maa on jaettu vahvoilla kivimuureilla, *bocage*, ympäröityihin tilkkuihin. Sen aikaiset panssarivaunut eivät päässeet kivimuurien läpi, näin ne tarjosivat suojaa saksalaisille.

Monet kaupungit tuhottiin lähes maan tasalle, joten vanhoja rakennuksia tai monumentteja ei ole juurikaan jäljellä. Hitler uskoi, että Cherbourg ei antaisi periksi, mutta varuskunnan komentaja antautui kesäkuun 26. päivä.

Erikokoisia bunkkereita on kuitenkin jäljellä ja yksi niistä seisoo hylättynä ja harmaana matkustajasataman liepeillä.

Ennen hulppea Gare Maritime -terminaali oli paikka, jonne kaikki valtamerihöyryt tulivat ennen lähtöä Atlantin ylitykseen. Jopa hms Titanic kävi neitsytmatkansa alussa täällä huhtikuussa 1912. Nyt satamasta pääsee rauhanomaisesti muun muassa Britteinsaarille. Cherbourgin edessä merellä on muutama napoleoninaikainen linnake, koska hän pelkäsi brittien hyökkäystä kaupunkiin.

Maihinnousurannikolle pääsee helposti N 13 moottoritietä. Selkeät ohjeet vievät kohti rannikkoa. Liittoutuneiden pääkohde Caen pommitettiin maan tasalle. Niinpä nähtävyydet ovat pienissä, perinteisissä ranskalaiskylissä.

Itse maihinnousurannikko on melko pitkä. Pysäköintipaikkoja on runsaasti, joten saksalaisten bunkkereihin ja tykkiasemiin pääsee helposti. Arromanches on hyvä paikka viipyä pitempäänkin. Museossa voi katsoa filmin muun muassa sataman rakennustöistä ja lähistöllä on I-max -teatteri, jossa esitetään vuoden 1944 paikkoja ennen ja nyt - järkyttävä kokemus autenttisuudessaan.Kaupungissa on paljon erilaisia vanhan tavaran kauppoja, jotka myyvät aitoa tavaraa ajalta, jolloin Atlantin valli murtui.

Vaikka sodasta on kulunut vuosikymmeniä, muistomerkeille tuodaan yhä kukkia ja seppeleitä.

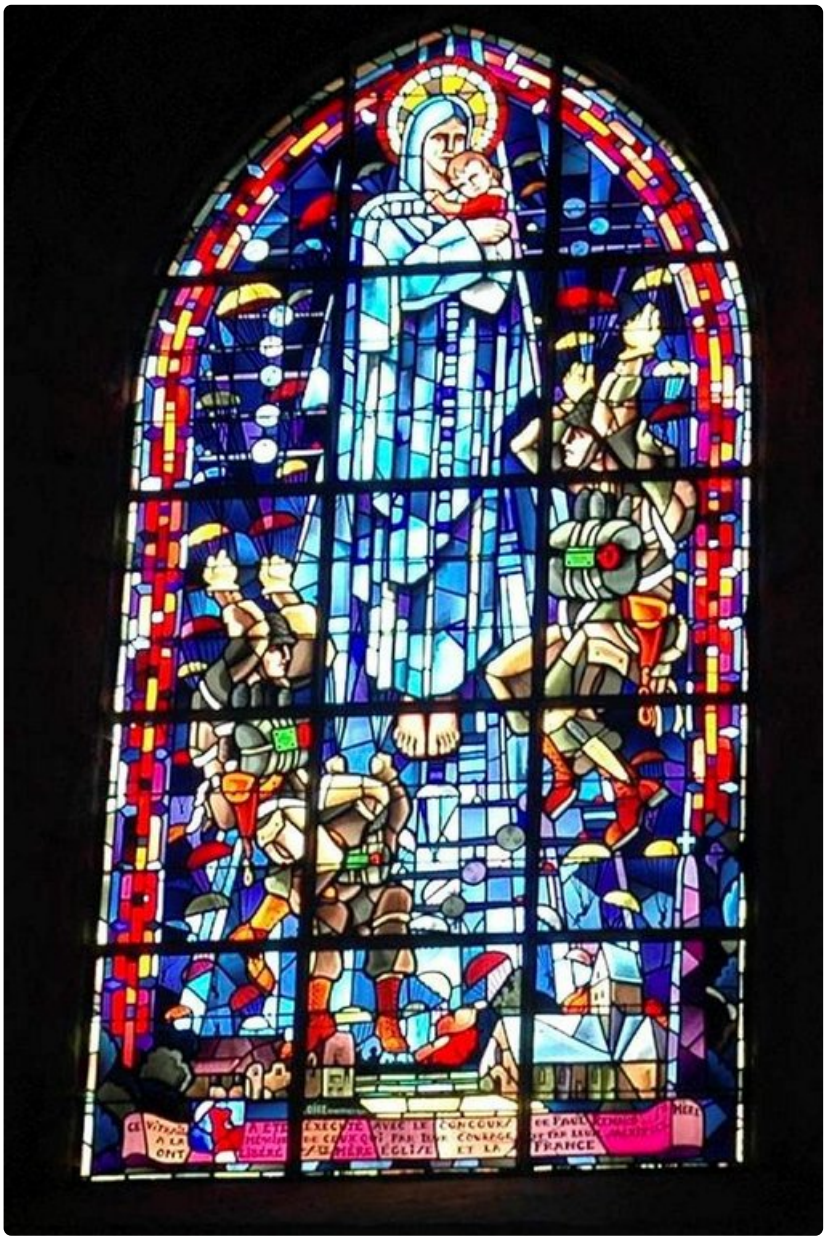
Varsin vaikuttava kokemus ovat myös hautausmaat. Saksalaisten muistolehto on massiivinen vankkoine kiviristeineen, sen sijaan amerikkalaisten hautausmaa on toisenlainen, mutta yhtä mieleenpainuva. Tuhansia valkoisia ristejä on siisteissä riveissä. Näky hiljentää paatuneimmankin kävijän.

Vierailu bunkkereilla panee ajattelemaan. Massiiviset laitokset ovat kestäneet paitsi vuoden 1944 laivojen tykistötulen, myös ajan hampaan. Maailmansodan loputtua yritettiin rakennelmia hävittää. Erääseen bunkkeriin asetettiin viisisataa kiloa trotyyliä ja panos räjäytettiin, mutta nelimetrinen teräsbetonikatto vain nuokahti hieman. Katsottiin tarpeettomaksi jatkaa hävitystyötä ja alue muistuttaa nyt kuun maisemaa. Ammusten tekemiä kuoppia on joka puolella, seassa vanhoja tykkien alustoja, tykkiasemia ja ammusvarastoja.

Maihinnousurannikko on käyntikohde numero yksi, mutta Normandiassa ja sen lähiympäristössä on myös muita viehättäviä ja kokemisen arvoisia paikkoja.

Valognesin kylän tislausmuseo sijaitsee vanhan paloaseman tiloissa. Alue on tunnettu siitä, että poikkeuksena muusta Ranskasta Normandiassa valmistetaan siideriä, calvadosta sekä pommeauta. Juomien pääraaka-aine on alueella kasvatettu omena. Myös meijerituotteet, kuten camembert-juustot ovat laadukkaita ja alueelle tyypillisiä.

Ranskalaiseen tapaan Normandiassa syödään hyvin. Cherbourg ja lähikaupungit ja kylät tarjoavat runsaasti erilaisia herkkuja. Varsinkin merenelävät ovat tuoreita ja hyviä. Väitetään simpukoiden ja ostereiden olevan poikkeuksellisen hyviä, sillä ne saavat kaksi kertaa vuorokaudessa nousuveden tuomaa tuoretta ravintoa.

Poikkeuksellinen lasimaalaus Sainte-Mére-Église kirkossa. Taivaalta tulee laskuvarjojääkäreitä.

Jos aikaa jää, voi vierailla paikassa, jossa on Euroopan suurin vuoroveden vaihtelu. Caenista ajetaan tietä N 175 lounaaseen kohti St. Maloa. Hieman ennen on Mont St. Michelia on luostari ja linnoitus. Vuorovesi pakenee peräti 18 kilometrin päähän ulapalle palatakseen takaisin laukkaavan hevosen vauhdilla. Mutaan ei saa mennä kävelemään, sillä nousuveden aikana sinne hukkuu. Kapea kannaskin jää veden alle, jolloin vesi katkaisee kulkuyhteyden. Myös pysäköintipaikka jää nousuveden alle. Nähtävyys edellyttää tarkkaa ajoitusta.

** hms = His/Her Majesty's Ship*

D-Day on englanninkielisessä sotilassanastossa käytetty ilmaus tärkeän operaation alkupäivämäärästä.

Sotamies John Steele riippumassa laskuvarjostaan kirkon tornissa. Hän haavoittui lievästi, mutta menetti kuulonsa, sillä kirkonkelloja soitettiin syttyneiden tulipalojen vuoksi.

Harvinainen liitokone ja puinen laskuvarjohyppääjä.

Vanhoja ponttilaitureita.

Matkamuistomyymälöitä on vieri vieressä.

Kukkia, seppeleitä sekä puisia muistoristejä tuodaan edelleen muistomerkeille.